

ПОБЕДА НА СВОБОДОЛЮБИВИЯ БЪЛГАРСКИ ДУХ

Сръбско-българската война и утвърждаването на България

Г.Кокеров

*Вие българите запазихте блестящо честта на оръжието си.
И българският народ се показва чрез своето юначество като
Народ, достоен за свободата си.*

*Граф Рудолф фон Кевенхюлер-Меч, пълномощен министър
на Австро-Унгария в Белград*

В центъра на София има две улици • „7 ноември“ и „19 февруари“, които са разположени около сградата на Народното събрание. Днес са малко хората, които точно знаят защо са използвани споменатите дати в названията на улиците. Някои свързват датата 7 ноември с болшевишкия преврат в Русия и се учудват защо столичната община е оставила названието на улицата. Други свързват 19 февруари с гибелта на великия българин Васил Левски. И двете предположения, уважаеми читатели, са неправилни и общината много правилно постъпва, като оставя двете названия на улиците. И двете дати по юлианския календар са свързани с едно и също историческо събитие - Сръбско-българската война от 1885 г. Тази война показва на Европа и света, че България има трудолюбив народ, който обича Отечеството си и свободата и умее да ги защитава.

След черния мрак на жестоко робство и национален гнет първите лъчи на пролетното слънце на 1878 г. стоплят душите и сърцата на унижените, оскърбените и онеправдани българи, осветяват един разкошен брилянт, шлифован с кръвта на героите и сълзите на измъчените роби - свободата и независимостта на България. Горещото лято обаче помрачава радостта на освободения народ. Великите сили в Берлин разкъсват новоосвободената държава на Балканския полуостров.

Поел свободно въздуха на независимостта и демокрацията българският народ не може да търпи разделянето на Отечеството си. Съединението на Княжество България и Източна Румелия, извършено на 6 септември 1885 г. премахва част от Берлинската несправедливост. Българският княз Александър I приема Съединението - с това укрепва авторитета си в България и спечелва любовта, уважението и признателността на българския народ. Всичко това не отговаря на интересите на Русия, която е обвързана с международни договори. Интересите на Великите сили диктуват на Балканите да има една язва, едно огнище на вражди и раздори, което да позволява постоянно тяхната намеса.

В духа на тази политика руските офицери и подофицери са отзовани от българската армия. Русия остава безразлична към политиката на Австро-Унгария по отношение на Съединението, които е морален подбудител на Сърбия за агресии срещу България и осигурява финансовите средства затова. Виенската банка „Ледер-банк“ отпуска изгоден кредит от 35 млн динара за война против България (по това време сръбската хазна разполага с 60 000 динара). Сръбското правителство има не само подбудител, но и международен гарант в лицето на една велика сила.

След обявяването на Съединението българското правителство и командването на войската съвсем естествено предполагат, че опасността от война идва от Турция Затова се обявява на 6 септември 1685 г. обща мобилизация е Княжеството, която завършва на 20 септември. В резултат на мобилизацията под знамената са свикани 66 000 души (3,25% от населението): 48 000 е действащата армия, 14 000 опълченци и 4 000 доброволци Мобилизацията в Източна Румелия започва на 1 септември и завършва на 13 септември. Мобилизирани са 42 000 души (4,5 % от населението).

Българската армия е разположена, както следва:

1. Срещу Турция: в Южна България - Източният корпус с командир подп. Данаил Николаев и началник-щаб кап. Радко Димитриев 50000 души с 52 оръдия; в Кюстендилско • 9 226 души с 81ръдия от Западния корпус.

2. Срещу Сърбия: южно от Балкана - Западният корпус с командир майор Аврам Гуджев и началник-щаб кап. Стефан Паприков - 17 437 души с 34 оръдия, северно от Балкана - Северният отряд с командир кап. Атанас Узунов и началник-щаб ротмистър Георги Дерманчев -15 000 души с 37 оръдия.

Без повод Сърбия обявява война на България и сръбската армия нахлува на българска територия ни 2 ноември 1885 г. В навечерието на Съединението и непосредствено след това нито българските политици, нито щабът на войската (Генералният щаб) допускат опасност от страна на Сърбия Напротив, смята се. че в трудни моменти може да се разчита на сръбска поддръжка, тъй като българите винаги са помагали на сърбите в борбата срещу общия враг - Турската империя В началото на октомври 1885 г., когато-ясно се очертават враждебните намерения на Сърбия и мобилизираните и попълнени по военновременни щатове сръбски дивизии тръгват към границата с България, щабът на войската започва да предприема действия за отбрана срещу Сърбия Възприема се

общата идея. изказана от началника на щаба на войската кап. Рачо Петров, да се води „твърда и упорита отбрана“ на Сливнишката позиция, избрана от щаба на войската. Заплахата от война с Турция не е отстранена и при такава обстановка стратегическият замисъл може да бъде само отбранителен.

Войските от Южна България започват да се прехвърлят към сръбската граница на 2 ноември след обяд Придвижват се с влак до гара Саранбей (дн. Септември), след което продължават с пеши марш. Времето е студено, ваят силни дъждове, примесени със сняг, пътищата са разкаляни. Това не пречи на организираното придвижване. Високият дух дава сили на войниците и офицерите и те извършват чудеса. Осми

пехотен Приморски полк за 36,5 часа (от които 8 почивка) изминава 140 км в снежно и ветровито време (95 км по въздушна линия). От 3 000 войници изостават 62, които след 2 часа заемат местата си в строя на ротите. Един Наполеонов полк изминавал 145 км за три денонощия, което се смята за своеобразен рекорд в историята на военното изкуство След похода на 8-ми пехотен полк някои военни специалисти казват „Княз Александър дължи короната си на краката на своите войници“. Ние ще добавим: и на голямата любов на българите към свободата и независимостта, към всички символи на Отечеството.

Решаващите боеве на Сливнишката позиция стават на 7 ноември Българските войски започват атаката и успяват бързо да се вклинят в бойния ред на противника. Стремителната атака оголва фланговете. Създава се тежко положение. Командирът на Западния корпус м-р Аврам Гуджев събира всички възможни резерви - музиканти, готвачи, леко ранени и др. и ги повежда в атака Един от българските офицери (неизвестно кой) по това време събира много селяни от околните села и ги кара да викат „ура“ Това дава допълнителен ентузиазъм на войските, смущава противника и той е отблъснат. Сръбската армия започва да отстъпва, като през нощта отстъплението се превръща във всеобщо паническо бягство. На 7 ноември се решава изходът на войната: България е спасена!

Българската армия започва преследването на противника, което предизвиква паника в Сърбия. Агресорът крал Милан изпада в отчаяние и обявява пред министъра Гарашанин, че иска да абдикира. Според негови съвременници той винаги заплашвал с абдикация, когато изпадне в тежко положение В играта се намесва Австро-Унгария. На 14 ноември се изпращат инструкции на

пълномощния министър в Белград граф Рудолф фон Кевенхюлер-Меч да се срещне с княз Александър I » да наложи примирие. Подобна намеса на граф Кевенхюлер-Меч е меко казано странна и ненормална. Естественият ред е тази задача да изпълни дипломатическият агент в София. Може би надделява това, че графът се познава добре с княз Александър и знае неговите слабости и особености на характера. Той се среща в Пирот с българския княз и с груб и безцеремонен тон заплашва, че ако не спре настъплението на българската армия „по пътя за Ниш ще срещне **австро-унгарски войски**". Княз Александър I се подчинява на грубостта и насилието, а не на ловката дипломация и Сърбия е спасена. В бъдещите десетилетия това ще става не един път.

Топовете млъкват, сабите се прибират в ножниците, пушките и карабините се почистват. Това е примирие, а не мир. Мирът се оформя и подписва от дипломатите и това приключва войната.

В Букурещ се свиква мирна конференция между Османската империя и България от една страна, (понеже княжеството е васално) и Сърбия - от друга. Работата на конференцията продължава от 23 януари до 19 февруари 1886 г. Решенията на конференцията са предопределени от Великите сили. На 16.01.1886 г. Русия предлага и силите подкрепят искането за „поддържане на териториалното статукво между България и Сърбия". Българската дипломация иска да постави въпроса за обезщетение и е готова да се откаже от него, ако Великите сили признаят Съединението. Те обаче подкрепят изцяло Сърбия и не допускат обсъждане на този въпрос. Сръбското правителство се държи нагло, нахално и арогантно, като че ли Сърбия е спечелила войната. Накрая на 19.02 1886 г. се подписва мирния договор, съставен от един член, предложен от представителя на Сърбия: „Между кралство Сърбия и Княжество България се възстановява мир от подписването на настоящия договор". Започва една срамна, дългогодишна традиция в сръбската и европейската история - Сърбия да губи войните, които води, и след всяка загубена война разширява територията си и извлича политическа изгода.

През март 1886 г. се събира конференция на посланиците на Великите сили в Цариград и представители на Високата порта. Обсъжда се въпросът за оформяне на създадалото се положение. Все пак Съединението на Княжество България и Източна Румелия нарушава Берлинския договор. След дълги спорове се приема предложението на английския посланик: за управител на областта Източна Румелия по реда на чл. 17 от Берлинския договор да се

назначава княз Александър I. Русия внася поправка и предлага ,1.1 се назначава „само князът на България“. На 24 03. (05.04.) 1886 г. в султанския къшк Топ-хане посланиците на Русия. Австро-Унгария. Германия. Великобритания, Франция и Италия подписват протокол, останал в историята като Топханенски акт От турска страна той е подписан от Великия везир Кямил паша, а от българска от министъра на външните работи Илия Цанов. Селата с мюсюлманско население от Кърджалийска околия и някои села от Родопската област преминават към Турция Комисия, назначена от българския княз и Високата порта, се заема в срок от 4 месеца да проучи Органическият устав на Източна Румелия и да го промени съгласно настъпилите изменения С Топханенския акт Великите сили юридически признават Съединението

Топовните гърмежи и блясъкът на щиковете при Сливница доказват на света, че в България и в българския народ съществува истинско понятие за Отечество. И 7 ноември 1685 г. а денят на възмъжаването на българския народ.

Огнят на свободолюбивия българския дух стопява въська от печатите на жестокия и несправедлив договор, стъкмен от Великите сили в Берлин Обезличеният по такъв начин международен документ остава да напомня на Европа и света, че народ, записал в конституцията си „Всякой роб от какъвто пол. вяра и народност да бъде, свободен става, щом стъпи на Българска територия“, не може да бъде насилван и е невъзможно да се оскърбява достойнството му.

Върху короната на младото Княжество България заема достойно мястото си перлата Източна Румелия (Южна България) и започва да блести с цялата си красота и величие Лъчите ѝ осветяват незаетите места на Тракия и Македония и разсичат тъмнината на робството и мракобесието. България прави първите си крачки по широкия друм към обединението на цялото българско племе.